

„Könyvtár kiadó!”

Szemle

M. Fülöp Géza

Amióta csak Babilon királyi könyvtárosa először vette számba az agyagtáblákat, a könyvtároscéh nem élt meg még ilyen nehéz napokat. Kihívások – mondhatnánk divatos szóval, próbatétel – mondjuk kissé archaikusan. Fent a magasban a Poszt-Gutenberg Galaxis vakító fényű csillagai (CD-ROM, hiperszöveg, multimédia) s az Információs Univerzum hipersztrádája, lent az emberi szellem pislákoló mécsesei (verskötetek, esszék, Platon, Augustinus) és a filléres napi gondok kátyuival teli hepehupás gyalogút, amelyen bibliotékáink – talán – a jövő felé botorkálnak.

Évszázadokon keresztül senki sem kérdőjelezte meg a könyvtárak társadalmi helyzetét, rangját. A könyvtárosok a piaci túlekedéstől távol végezték munkájukat: gyűjtötték, őrizték, osztályozták, katalogizálták, s az olvasók rendelkezésére bocsátották az emberi tudás dokumentumokban testet öltött kincseit. A társadalom fennés eltartotta őket – a könyvtárakat és a könyvtárosokat –, mert szüksége volt rájuk, mert hasznosnak tartotta őket – jöjjönhet senkinek sem jutott eszébe, hogy ezt a hasznot pénzben kifejezze.

Az elmúlt évtizedekben azonban drámai változások álltak be a könyvtárak megítélésében. A klasszikus, a dokumentumokat gyűjtő, őrző s az olvasókat kiszolgáló könyvtár elvesztette „mentelmi jogát”.

Az okok?

Az információs forradalomban formálódó új társadalom dokumentumközpontúból információközpontúvá vált. Egyre kevesebb az olvasó és egyre több az információkereső. A nyomtatott dokumentumokat – úgy tűnik – lassan háttérbe

szorítják az elektronikus információhordozók. A könyvtárak mellett megjelentek az adatbankok, adatbázisok. Az információk megszerzéséhez ma már nincs szükség a könyvtárra. Azon a bizonyos hipersztrádán bárki hozzájuthat – közvetlenül vagy közvetítők segítségével – minden (vagy majdnem minden) információhoz. A ma könyvtárosa egyre gyakrabban teszi fel magának a kérdést: lesznek-e könyvtárak és könyvtárosok a huszonegyedik században?^{1,2}

Emellett a társadalmi gondolkodásban a haszonelvűség vált uralkodóvá. A polgárokat képviselő szervek és szervezetek – az állam, a parlament, az önkormányzatok – egyre kevesebbet hajlandók áldozni közösségi, haszon-talan célokra. S nem erősíti az áldozatkészséget a gazdasági visszaesés, hanyatlás sem – amely, úgy látszik, az egész világot sújtja. A könyvtárak fenntartására fordított összegek – legalábbis reálértékben – egyre csökkennek, a költségek viszont (a papíralapú dokumentumok ára, energiaárak, bérek) rohamosan nőnek.

Világszerte válságba kerültek tehát a könyvtárak, s keresik a kiutat, a talponmaradás lehetőségeit.

Milyen megoldásokkal próbálkoznak, kísérleteznek a könyvtárvezetők, könyvtárfenntartók?

- Az első lehetőség: kiharcolni a fenntartó szervek további – a szükségleteket fedező – támogatását. Meg kell győzni a közvéleményt, a döntéshozókat, hogy a könyvtárakba pénzt befektetni a társadalom érdeke. Ez volt a célja annak a mozgalomnak, amelyet a Svéd Írók Szövetsége szervezett 1992-ben. Mentsétek meg a könyvtárakat – adták ki a jelszót, s hét hónap alatt több mint félmillió aláírást gyűjtöttek arra a memorandumra, amelyben a könyvtári törvény megalkotását követelték (Svédország az egyetlen skandináv ország, amelynek nincs könyvtári törvénye). A törvénynek biztosítania kell a könyvtárhasználat ingyenességét és ki kell mondania, hogy az anyagi eszközök biztosítását és a felelősséget az önkormányzatoknak kell vállalniuk.³

Ezt próbálták meg a magyar könyvtárosok is az 1995 őszen szervezett könyvtári hét programjaival.

S ezzel a céllal szervezett az angol könyvtáros egyesület október 18-án tüntetést a parlament előtt.⁴

- A másik lehetőség: támogatókat keresni a könyvtár számára. Meg kell találni azokat az alapítványokat, mecénásokat, szponzorokat, akik hajlandók segítséget nyújtani a könyvtárnak. Hogy mennyire nem szabad elhanyagolni ezt a lehetőséget, bizonyíték rá az ALA *Becoming a fundraiser* és az Aslib *Sponsorship* című kiadványa.^{5,6}

Sok könyvtár úgy próbál anyagi helyzetén javítani, hogy különböző vállalkozásokba kezd. Kiárúsítja például kiselejtezett könyveit, reklámszatyrokot, tasakokat hoz forgalomba (ezek egyúttal jól felhasználhatók a könyvtár népszerűsítésére), videókazettákat kölcsönöz, előadásokat, hangversenyeket, kiállításokat szervez vagy bérbe adja helyiségeit ilyen célra.

A pénzszerzés legtöbbet vitatott módja – mondhatnánk a könyvtárügy legégetőbb kérdése – a könyvtárhasználati díj, a térítéssel szolgáltatások bevezetése. Sok országban törvény, másokban évszázados szokás jog biztosítja a könyvtárhasználat ingyenességét. Érthető hát, hogy immár két évtizede folyik a vita erről a kérdésről.

A térítések bevezetését ellenzők nyomós érveket hoznak fel álláspontjuk támogatására. Az információhoz való szabad hozzáférés – alapvető emberi jog – kerül veszélybe, ha megszüntetik a könyvtárak ingyenes használatát. Oda lesz az esélyegyenlőség. A használati díj a társadalom széles rétegeit zárja ki a könyvtárakból – a nyugdíjasokat, diákokat, gyermekeket, a szegényeket, az elesetteket. A szakadék a gazdagok és szegények között tovább mélyül, s most már nemcsak a pénz és a hatalom, hanem az információ birtoklása is megosztja a társadalmat (információgazdagok és információszegények). A Német Könyvtárosegyesületek Szövetsége például 1993-as nyilatkozatában határozottan állást foglalt a könyvtárhasználati díjak bevezetése ellen: „A könyvtárhasználati, illetve a kölcsönzési díjak bevezetése akadályozza a könyvtárak művelődési és tudománypolitikai feladatainak megvalósítását.”⁷

Akik a térítés mellett foglalnak állást, azzal érvelnek, hogy az ingyenes szolgáltatások csak látszólag ingyenesek („az ingyen ebédet is megfizeti valaki”), az adókon, támogatásokon keresztül a könyvtárhasználó – vagy a közösség a felhasználó javára – megfizeti az információhoz, a tudáshoz való hozzájutás díját. Ez politikai döntés kérdése. S a jövőben is a politika dönti el, hogyan

osztja el a használati díjat a közösség és az egyéb között. A jövőben – úgy tűnik – a felhasználónak kell egyre többet fizetnie.

A térítés bevezetése tulajdonképpen szemléletváltást jelent. A gyűjtő, megőrző könyvtárnak – így követeli a korszellem! – át kell alakulnia szolgáltató könyvtárrá, a „közszolgálati”, az adófizető polgárok pénzéből fenntartott könyvtárnak, amennyire lehet, önfenntartó, a piaci feltételeknek eleget tevő üzleti vállalkozássá kell alakulnia. A könyvtárvezetőknek pedig üzletemberekké kell átlényegülniük.

Fogyasztóközpontú társadalmunkban a könyvtárban is érvényesülnie kell az új minőség-felfogásnak: nem az a jó árucikk, amely megfelel bizonyos normáknak, gyártási előírásoknak, hanem az, amit a fogyasztó annak tart. Az olvasó igénye kell legyen a legfőbb törvény.⁸

A piacra kilépő könyvtár rögtön versenyhelyzetbe kerül. Versenyeznie kell a testvér- és rokonkönyvtárakkal s a különböző inforációs szolgáltató, rendszerint magánvállalkozásokkal. Ez pedig arra kényszeríti – s ez is nyomós érv a térítés bevezetése mellett –, hogy fokozza a munkateljesítményt, növelje a hatékonyságot. Az utóbbi időben több módszert dolgoztak ki a könyvtári munka hatékonyságának viszonylag objektív, összehasonlítható mérésére.^{9,10,11}

A könyvtárhasználók „megvámolása” azonban a legtöbb könyvtárban nem opció kérdése. Gazdasági-pénzügyi kényszer. S úgy igyekeznek megoldani, hogy mindenki jól járjon, helyesebben senki se járjon túlságosan rosszul. Világszerte a közkönyvtárak nagy részében – s más típusú könyvtárakban is – biztosítják az alapellátás, az alapszolgáltatások ingyenességét, s csak a különleges és az új, tudásintenzív szolgáltatásokért – könyvtárközi kölcsönzés, adatbázis-használat, CD-ROM használat stb. – számítanak fel térítési díjakat. Ezekért pedig az igénylők szívesen fizetnek. Az az elképzelés, hogy az utóbbiból fedezni lehet az előbbi költségeit, többnyire nem állja meg a helyét. Annál is kevésbé, mivel nagyon sok könyvtárban a szolgáltatások árát nem pontos költségszámítás alapján határozzák meg, hanem a piac lehetőségei szerint, s ezért maguk a térítéssel szolgáltatások sem önfenntartók.^{12,13}

A könyvtárak anyagi gondjain úgy is lehet természetesen segíteni, hogy a kiadásokat csökkentik. Nem a „hagyományos” módszerekkel, leépítéssel, a nyitvatartási idő lerövidítésével, a beszerzések redukálásával, a szolgáltatások kor-

látózásával. Ezek a módszerek ugyan minden könyvtár rendelkezésére állnak – s mértékkel kell is alkalmazni őket –, de csak ezekre az intézkedésekre támaszkodni, sportnyelven szólva a törlődő bedobását jelenti. Ígéretesebbek, jövőre tekintők azok a megoldások, amelyeket az utóbbi időben mind gyakrabban alkalmaznak könyvtárakban, intézményekben, vállalatoknál: bérmunka, lízing, haszonbérbeadás, magánosítás.¹⁴

Az egyik lehetőség, hogy egy munkafázist, tevékenységet, szolgáltatást arra szakosított vállalattal, intézménnyel végeztetnek el. Ilyen például a katalogizálás, a régi katalógusok konvertálása, a számítógépes rendszer kiépítése és üzemeltetése, a könyvtár és az állomány védelme, takarítás stb.

A másik lehetőség: szakképzett munkaerő bérbevétele munkaerő-bérbeadó, kölcsönző vállalatoktól. Egyre gyakoribb, főleg Amerikában, hogy a vállalatok egész információs rendszerüket – beleértve a könyvtárat is – bérbe adják alvállalkozóknak.¹⁵

Az sem szokatlan, hogy a vállalat információs részlegének dolgozói kilépnek, közös céget alakítanak, és így vállalják el a munka elvégzését.

Természetesen mindezek a megoldások csak akkor járnak megtakarítással, ha a piacon sok vállalkozó van, verseny alakul ki közöttük, s alacsonyban tartják az árakat.

A munkát kiadó cégnek, könyvtárnak sok előnye származhat az üzletből. Megtakaríthatja az állandó személyzet alkalmazásával kapcsolatos költségeket (adó, biztosítás stb.), csökkentheti az adminisztrációs munkát, ki lehet küszöbölni az alkalmazottak „holt idejét”, mentesül a munkakonfliktusokkal kapcsolatos kellemetlenségektől.

Elsősorban a számítástechnika az a terület, amelyen érdemes ezt a megoldást választani (rendszerint ez együtt jár a berendezések bérlésével), főleg akkor, amikor nem áll rendelkezésre szakképzett munkaerő, vagy amikor van ugyan munkaerő, de az alaptevékenységtől kellene elvonni. Minden ilyen esetben természetesen mérlegelni kell, mi az a „mag”, amit az intézményen belül kell kifejleszteni, s az erőforrásokat hogyan kell felosztani a belső fejlesztés és a külső erők alkalmazása között.

Az utóbbi időben új foglalkozás, szakma jelent meg a munkaerőpiacon: az információs bróker, aki közvetít az információforrások és a felhasználó között. A brókerek és a könyvtárak viszonya kétarcú. A bróker igénybe veszi a könyv-

tár szolgáltatásait az információk megszerzéséhez (s pénzért adja, amit a könyvtártól esetleg ingyen kap, ezért haragusznak rá a könyvtárosok – a bróker erre azt mondja, hogy ő nem az információt, hanem a szakértelmét adja el), másrészt a könyvtárak is szerződtenek brókereket, amikor saját erőikkel nem tudják megoldani információkeresési problémáikat. Sok vállalat fel is számolta könyvtárat – főleg a kis és közepes vállalatok –, és brókerekkel dolgoztatnak.¹⁶

Érdekes kombinációja a különböző formáknak – szerződés, együttműködés, bérmunka – a Chicagói Könyvtári Rendszer. Az ország legnagyobb közkönyvtárat – a chicagói iskolai könyvtárhálózatot, 225 szakkönyvtárat, 52 egyetemi könyvtárat – összefogó rendszer fennállásának öt éve alatt megoldotta a tagkönyvtárak központi számítógépes rendszerének kiépítését, a könyvtárak ellátásának, a könyvtárközi kölcsönzésnek a megszervezését, mindössze négy tagú munkatársi gárdával. Úgy volt ez lehetséges, hogy a feladatokat szerződéses alapon vagy bérmunkával végeztették el, részben a tagkönyvtárakkal, részben külső vállalkozókkal. Az eredmény: a tagok erőforrásainak jobb kihasználása, a hatékonyság növelése, a szolgáltatások minőségének javítása.¹⁷

És végül, a könyvtárat fenntartó közület – állam, megye, város, község, intézmény, vállalat – szempontjából a legjobbnak, legkényelmesebbnek tűnő megoldás, mely minden gondtól megszabadít: a könyvtárak magánosítása vagy haszonbérbe adása. (A privatizálás azt jelenti, hogy egy közintézmény valamely feladatát vagy tevékenységét átadja a magánszektornak, s megszabadul minden kötelezettségétől. Bérbeadás esetén a felelősséget továbbra is a közintézmény viseli. Ezek a fogalmak azonban nem ugyanazt jelentik minden országban és minden szerzőnél. Angliában például a privatizálással az önkormányzatok nem mentesülnek a könyvtárak működésével kapcsolatos felelősségtől.)

Hogy áll a helyzet a világ különböző tájain?

Angliában – ahol néhány könyvtárat sikerült magánkézbe adni – 1994-ben a Nemzeti Örökség Minisztériuma szakértői bizottságot küldött ki, hogy megvizsgálják, a már korábban beindított kísérleti tervek alapján a magánosítás lehetőségeit. Öt kísérleti tervet indítottak be öt megyében. A tervek a magánosítás különböző területeire, fokozataira vonatkoztak. Vizsgálták a könyvtár helyiségeinek bérbeadását, egyes szolgáltatások

koncesszióba adását, az egész könyvtár privatizálását. A végső következtetések levonásához hosszabb időre, évekre van szükség, de abban egyetértés van, hogy a jövő útja az önkormányzati szolgáltatások privatizálása felé halad, s a könyvtáraknak idejében kell lépniük, hogy a fejlődést befolyásolni tudják.¹⁸

Az északi országokban 1992-ben készült egy jelentés a könyvtár-privatizálás és bérbeadás helyzetéről.

Dániában eladdig nem foglalkoztak komolyan a kérdéssel, s magánvállalkozók sem jelentkeztek, akik érdekeltek lettek volna könyvtárak bérbe vételében. Hiszen ezen a területen a várható haszon minimális – ha nem zéró. Arra azonban vannak példák – a törvény ezt lehetővé teszi –, hogy két vagy több önkormányzat közösen működtessen, tartson fenn könyvtárat, s így gazdaságosabban, eredményesebben használja fel anyagi erőforrásait.

Finnországban is az önkormányzatok felelősek a könyvtárak működtetéséért, ám a szolgáltatók elvégzésére alkalmazhatnak magáncégeket, ha ezáltal csökkenteni tudják költségeiket. Egyelőre nincs nagy érdeklődés a könyvtárak iránt a magánszektorban, mivel nincs kilátás haszonra. Magáncégek, szervezetek részvétele a könyvtárak munkájában mindössze néhány műveletre korlátozódik (pl. katalogizálás), az azonban Finnországban is gyakori, hogy kis települések összefognak, hogy hatékonyabbá tegyék az erőforrások felhasználását. Közösen építenek ki például számítógépes rendszert, közösen működtetnek mozgókönyvtárakat.

Norvégiában a törvény mindenki számára biztosítja a könyvtárhasználat jogát, s a politika fontosnak tartja, hogy minél több állampolgár éljen ezzel a jogával. E felfogással összeférhetetlen lenne a könyvtárhasználati díj bevezetése. A norvég kultúrpolitikusok szerint megengedhetetlen, hogy a piac kormányozza a könyvtárakat.

Svédországban nincs törvényes akadálya annak, hogy magánkézbe adják a könyvtárakat (nincs még könyvtári törvény), ám az önkormányzatok teljes felelősséget viselnek a magánkézbe adott szolgáltatásokért – a könyvtárakért is. A privatizálás helyett egyelőre a könyvtári rendszer átszervezésével próbálkoznak.¹⁹

Az Egyesült Államokban a könyvtárak privatizálása a nyolcvanas évek közepétől kezdődött el. Tulajdonképpen nem is csak és nem elsősorban a könyvtáraké, hanem az információs

szolgáltatóké. Egyre több vállalat és szövetségi ügynökség számolja fel saját könyvtárát és információs szolgáltatót, és szerződött magáncégeket információs szükségletei kielégítésére. 1988-ban a Nemzeti Technikai Információs Szolgálatot is „elárverezték”. Ezzel párhuzamosan a közkönyvtárak privatizálása is megindult (bár a privatizálás ez esetben nem jelenti az egész könyvtár magánkézbe adását, csupán egyes szolgáltatókat vagy tevékenységeket).

A privatizálásnak is csak akkor van értelme, ha igazi verseny van, ha a cégek verik le egymást abbéli igyekezetükben, hogy megnyerjenek egy-egy versenytárgyalást és hozzájussanak egy könyvtárhoz. Csak ekkor érvényesülnek a magánosítás előnyei: nagyobb hatékonyság, jobb minőség, olcsóbb információ, nagyobb rugalmasság.

Sokan kétségbe vonják a magánosítás előnyeit és hasznát. A magánvállalkozó hajlamos arra, hogy ma profitnövelés céljából emelje a szolgáltatások árát, s ezzel esetleg kizár állampolgárokat az adójukból létrehozott gyűjtemény használatából. Mivel a szerződés előbb-utóbb lejár, a bérlő nincs érdekelve abban, hogy hosszú távú stratégiai tervet dolgozzon ki, nagyobb beruházásokat eszközöljön. Előfordul, hogy a vállalkozó nem tartja be a szerződést (csődbe megy, alkalmazottai sztrájkba lépnek stb.). A korrupció is beleszólhat a dologba, ha jövedelmezőnek ígérkezik az üzlet. Ami pedig a hatékonyságot illeti, egyáltalán nem biztos, hogy a magánvállalkozó alkalmazottai jobban dolgoznak, mint az önkormányzat fizette könyvtárosok.^{20, 21}

Világszerte válságba kerültek tehát a könyvtárak, s fenntartóik, vezetőik mindent megtesznek, hogy megmentsek, működőképes állapotban tartsák őket. Ennek legbiztosabb útja – úgy tűnik az új szemlélet szellemében – üzleti vállalkozássá alakítani minden rendű és rangú könyvtárat. Ám nem szabad elfelejtenünk, hogy a könyvtár nem csak információs szolgáltató „üzem” és nem csak szórakoztatást szolgáló üzleti vállalkozás. A kultúra terjesztője, az oktatás műhelye is.

Hadd álljon itt befejezésül két idézet.

„Ha az élet kulturális aspektusait gazdasági és műszaki kifejezésekkel és kategóriákkal értelmezzük, az élet totális, sokoldalú, holisztikus perspektívái eltűnnek.”²²

„A recesszió jól megtanít gazdálkodni, de egy bizonyos határon túl a megtakarítás már nem a

jövőt szolgálja. A könyvtárak oktatási kulturális intézményekből könnyen csak a szórakoztatás intézményeivé válhatnak."²³

Irodalom

1. SKALICZKI Judit: A közművelődési könyvtárak jövőjéről. In: Könyvtári Figyelő. Új folyam. 5.(41.) vol. 1995. 4.no. 393-399.p.
2. First person: The future of libraries. In: Information World Review. 1994. 95.no. 28-29.p.
Ism.: TMT. 42.vol. 1995. 4.no. 155-157.p. (Roboz Péter)
3. SPETZ, Jon Eimar: The National „Save the libraries” Campaign. In: Scandinavian Public Library Quarterly. 1993. 4.no. 12-14.p.
4. LA plans lobby of Parliament on cuts. In: Library Association Record. 1997. 10.no. 521.p.
5. Sponsorship in libraries. London, Aslib, 1992.
Ism.: Könyvtári Figyelő. Új folyam. 5.(41.) vol. 1995. 1.no. 111-117.p. (Szabó Eszter)
6. STEEL, Victoria – ELDER, Stephen D.: Becoming a fundraiser. The principles and practice of library development. Chicago – London, ALA, 1992.
Ism.: Könyvtári Figyelő. Új folyam. 3.(39.) vol. 1993. 2.no. 274-276.p. (Fazokas Eszter)
7. SEEDELDT, Jürgen: Benutzungsgebühren in Öffentlichen Bibliotheken – ein Allheilmittel gegen leere Kassen? Ein Plädoyer für soziale Vernunft, Chancengleichheit und bildungspolitische Verantwortung. In: Bibl.Info. 3.vol. 1993. 11.no. 751-760.p.
Ism.: Könyvtári Figyelő. Új folyam. 4.(40.) vol. 1994. 2.no. 303.p. (Katsányi Sándor)
8. Quality issues in the library and information services. Proceedings of a conference organised by NORDINFO and the British Library Research and Development Department. Held at Hasselby Slot, Stockholm, Sweden 8-10 October 1993. NORDINFO publications 26.
9. JAMES, Stuart (ed.): Measuring library performance. In: Libr. Rev. 39.vol. 1990. 5.no. 7-57.p.
Ism.: Könyvtári Figyelő. Új folyam. 1.(37.) vol. 1991. 3.no. 524.p.
10. WOODHEAD, Keith: The Dorset Performance Study. In: Public Libr. J. 9.vol. 1994. 3.no. 65-69.p.
Ism.: Könyvtári Figyelő. Új folyam. 4.(40.) vol. 1994. 4.no. 621.p. (Kovács Emőke)
11. LINE, M.B.: Evaluation of library. Chapter I: Introduction. Report on the 1992 evaluation study of the Copenhagen Business School Library. Copenhagen Business School Library 1993. 15-18.p.
Ism.: TMT. 42.vol. 1995. 5-6.no. 220-222.p. (Mikulás Gábor)
12. ALFÖLDINÉ DÁN Gabriella: Könyvtárgazdaságtan. I. Finanszírozás, szolgáltatások, árak. In: TMT. 40.vol. 1993. 1.no. 3-6.p.
II. Könyvtári rendszer, költségszámítás, árképzés. In: TMT. 40.vol. 1993. 3.no. 99-103.p.
13. WINKWORTH, Ian: Turnover is vanity: how to raise cash in libraries. In: Libr. Assoc. Rec. 95.vol. 1993. 5.no. 290-291.p.
Ism.: Könyvtári Figyelő. Új folyam. 3.(39.) vol. 1993. 4.no. 688-689.p. (Hegyközi Ilona)
14. WOODSWORTH, Anne – WILLIAMS, James F.II: Managing the economics of owning, leasing and contracting out information services. Aldershot, Hants, Ashgate publ. Ltd., 1993.
15. ALTINKEMER, K. – CHATURVEDI, A. – GULATI, R.: Information systems outsourcing: Issues and evidence. In: Int.J. of Inf. Management. 14.vol. 1994. 4.no. 252-268.p.
16. RUGGE, Sue – GLOSSBRENNER, Alfred: The information broker's handbook. New York, McGraw-Hill, cop. 1992.
Ism.: Könyvtári Figyelő. Új folyam. 5.(41.) 1993. 3.no. 462-467.p. (Tószegi Zsuzsanna)
17. CALABRESE, Alica – WOZNY, Jay: The CLS bottom line: it's more than money, it's service. In: The Bottom Line: Managing Library Finances. ... vol. 1995. 2.sz. 18-22.p.
18. Despatches from the front line: reports from the contracting out pilot projects. In: Public Library Journal. 9.vol. 1994. 4.no. 95-99.p.
19. LONNERBLAD, Bengt: Contracting out – an alternative for public libraries? In: Scandinavian Public Library Quarterly. 1993. 3.no. 8-10.p.
20. DECOSTER, Thomas A. – LOGSDON, Robert L.: Privatization: a new arrangement for library management. In: Public Library Quarterly. 2.vol. 1980. 2.no. 21-33.p.
21. LEVIN, Marc A.: Government for sale: The privation of federal information services. In: Special Libraries. Summer 1988. 207-214.p.
22. VESTHEIM, Geir: Meglovagolni a változás hullámain? Új kihívások előtt a közművelődési könyvtárak. In: Könyvtári Figyelő. Új folyam. 3.(39.) vol. 1993. 1.no. 43-52.p.
23. VERHO, Seppo: Laman karvaita opetuksia. In: Kirjastoletti. (84.)20. vol. 1991. 9.no. 268-270.p.
Ism.: Könyvtári Figyelő. Új folyam. 2.(38.) vol. 1992. 2.no. 371-372.p.

Z W I J N D R E C H T

Vegyék igénybe a Direct Marketing Press b.v. (DMP)
szolgáltatásait a

KÖNYVTÁRI ÁLLOMÁNYOK RETROSPEKTÍV KONVERTÁLÁSÁRA

Vállaljuk könyvtári és levéltári állományok szakszerű, automatizált feldolgozását katalóguscéduláról
vagy eredeti dokumentumról. Az adatbevitel szkenneléssel történik.

A feldolgozott állományt (a használó igényeinek megfelelően) lemezeken, ill. mágnesszalagon
szállítjuk.

Cégünk jól képzett munkatársai a modern technikának köszönhetően hiba nélkül és gyorsan végzik
az automatizált adatfeldolgozást.

Megrendelőink között található például a Holland Könyvtári Központ (NBLC), a groningeni
Rijksuniversiteit, a müncheni Universitätsbibliothek, az Amszterdami Városi Könyvtár stb.

Szolgáltatásaink megbízhatóak, áraink alacsonyak!

Felvilágosítás, megrendelés:
DMP Direct Marketing Press b.v.
Afd. Data Entry/Bibliotheken
Postbus 1017
3330 CA Zwijndrecht
The Netherlands
Telefon: 00-3178104955